

**N:o 232.**

Af herr **J. E. Centerwall**, om upphäfvande af 54 § regeringsformen och 50 § riksdagsordningen.

§ 54 regeringsformen lyder: Åskar Konungen af Riksdagen särskilda deputerade att med honom öfverlägga om ärenden, dem han pröfvar böra hemliga hållas, utväljas dessa deputerade af kamrarna; dock äga dessa deputerade icke makt att fatta beslut, utan endast till Konungen afgifva yttranden öfver de mål, Konungen dem meddelar. De deputerade aflägge tysthetsed, där Konungen så fordrar.

I öfverensstämmelse därmed stadgar riksdagsordningens § 50: Åskar Konungen af Riksdagen särskilda deputerade att med honom öfverlägga om ärenden, dem han pröfvar böra hemliga hållas, utväljas därtill tolf ledamöter, däraf hvardera kammaren inom sig utser sex. Dessa deputerade äga dock ej makt att fatta beslut, utan endast att till Konungen afgifva yttranden öfver de mål Konungen dem meddelar. Sekreterare och öfriga tjänstemän hos dessa deputerade förordnas af Konungen.

I enlighet med dessa paragrafer hafva under de snart hundra år, som förflutit efter 1809, s. k. hemliga utskott *hittills* valts fyra gånger.

Redan år 1809 anmärktes, i en den 21 juli i ridderskapet och adeln afgifven motion, mot dessa paragrafer, att ett på sådana grunder sammansatt utskott kunde gifva anledning till missbruk, såsom ock hade skett under frihetstiden och under Konung Gustaf den tredjes regering, samt fordrades, att resultatet af utskottets öfverläggningar borde meddelas Riksens Ständer genom »en af alla utskottsmedlemmarna underskrifven handling, som innehölle, att uppå den af Kungl. Maj:t i nåder framställda fråga, rörande det eller det, utskottets pluralitet i under-

dånighet tillstyrkt det eller det; äfven utskottsmedlemmarnes särskilda yttranden skulle till stånden aflämnas. Konstitutionsutskottet afstyrkte emellertid motionen och den vann ej heller afseende, hvilket var helt naturligt, då dess antagande ju skulle beröfvat utskottet dess egenskap att vara »hemligt».

Förslaget visar emellertid, att det redan på den tiden förefanns någon opposition mot tillskapande af ett utskott, som alltid skulle komma att utgöra en oorganisk beståndsdel i vår statsförfattning, såsom saknande ett vanligt utskotts viktigaste kännetecken. Det antydes ju också i motionen, att ett dylikt utskott vore en kvarlefva från i politiskt hänseende föga efterföljansvärda tidsperioder.

I själfva verket utgör det hemliga utskottet, af hvars verksamhet föga nämnvärda följder torde kunna ådagaläggas, på sätt och vis ett extra ordinarie statsråd, men utan den ansvarighet, som åligger det lagstadgade statsrådet. Någon säkerhet för missbruk, under faktiskt upprörda eller fördärfvade tider, torde väl finnas i medlemmarnes kontroll öfver hvarandra. Men för att de i fråga om politisk kapacitet mest framstående männen skola väljas, finnes icke tillräcklig säkerhet, då ju valet under våra politiska förhållanden i regeln måste framgå ur kompromisser dels mellan partierna, dels ock ej sällan inom partierna själfva. Och vid dylika kompromisser kunna andra hänsyn än till politisk förmåga och hållfasthet spela in.

Sällsyntheten af ett dylikt utskott gör ock, att dess tillsättande väcker ett synnerligt uppseende och ger anledning till enskilda och offentliga betraktelser, som många gånger kunna vara menliga för det ändamål, utskottets tillsättande vore afsedt att tjäna.

Ej heller synes det vara omöjligt för regeringen eller ens förknippadt med större svårigheter att, där så anses önskligt, på ett verkligt hemligt sätt få upplysning om ställningar och förhållanden och stämningar inom Riksdagen eller af Riksdagens mest framskjutne män erhålla råd i svåra och grannliga frågor. Äfven om de förtroendemän, som sålunda tillkallas, ej aflägga tysthetseden, om hvars borttagande för öfrigt väcktes förslag i Riksdagen 1886, torde föga fara förefinnas, att de skola röja hvad hemligt hållas bör och som de blifvit anmodade att ej uppenbara.

För öfrigt torde äfven inom riksdagsordningens vanliga ram kunna inrymmas möjligheter att i samma ordning, som stadgas för andra utskott, handlägga hemliga frågor utan att tillgripa en så misstydbar och till sina verkningar så oberäknelig åtgärd som tillsättandet af ett s. k. hemligt utskott. Att utfinna och formulera dylika möjligheter

torde vara ett ej ovärdigt ämne för konstitutionsutskottets uppmärksamhet.

Undertecknad, som i alla händelser ansett sig böra bringa frågan under debatt, får sålunda vördsamt hemställa,

att Riksdagen ville för sin del besluta, att §§ 54 i regeringsformen och 50 i riksdagsordningen måtte utgå.

Stockholm den 21 mars 1905.

*Julius Centerwall.*

---